

Istupanje člana iz društva s ograničenom odgovornošću

Božo Prelević, dipl. iur.

Istupanje člana iz društva s ograničenom odgovornošću moguće je realizirati na dva načina: u postupku predviđenom u društvenom ugovoru, ili tužbom nadležnom trgovačkom sudu. U svakom slučaju članu koji istupa iz društva pripada pravo na naknadu tržišne vrijednosti njegovog poslovnog udjela. Autor u članku analizira zakonske pretpostavke navedenih načina istupanja člana iz društva s ograničenom odgovornošću, sa primjerima i sudskom praksom.

1. Uvod

U praksi nije tako rijedak slučaj da se u određenom trenutku pojavi potreba da dosadašnji imatelj udjela želi prestati biti članom društva s ograničenom odgovornošću (u nastavku teksta: d.o.o.). Član d.o.o. može prestati biti imateljem udjela njegovim prenošenjem na drugog člana, novog, ili starog, temeljem ugovora (npr. sklapanjem ugovora o prijenosu i prodaji poslovnog udjela, ugovora o darovanju), ali i istupanjem iz d.o.o. Pravila o istupanju člana iz d.o.o., ali i drugih oblika trgovačkih društava uređena su odredbama Zakona o trgovačkim društvima¹ (u nastavku teksta: Zakon), ali, kada se radi o d.o.o. i odredbama društvenog ugovora.

U slučaju da društvenim ugovorom nije predviđena mogućnost istupanja člana iz društva, član društva može podnijeti tužbu za istupanje iz d.o.o. Članstvo u d.o.o. u svakom slučaju prestaje isplatom tržišne vrijednosti poslovnog udjela istupajućeg člana. U nastavku članka dajemo analizu relevantnih zakonskih odredbi koje se odnose na mogućnost istupanja iz d.o.o.

2. Istupanje člana iz društva s ograničenom odgovornošću

Odmah treba reći kako se odredbe Zakona o istupanju iz d.o.o., odnose i na jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću, što je samo po sebi i razumljivo. U osnovi su Zakonom predviđena dva načina istupanja člana iz d.o.o. Temeljem odredbi društvenog ugovora i podnošenjem tužbe sudu.

2.1. Istupanje člana temeljem društvenog ugovora

Zakonom je određeno kako se društvenim ugovorom može odrediti da član može istupiti iz društva².

ističemo...

U tom slučaju, ako je društvenim ugovorom određeno kako član može istupiti iz d.o.o., u društvenom ugovoru se moraju odrediti i uvjeti, postupak i posljedice istupanja iz d.o.o.

Treba naglasiti kako se ista zakonska odredba odnosi i na isključenje člana iz d.o.o.

Pravo istupanja člana iz d.o.o., kako je to Zakonom izriječno određeno, može se urediti društvenim ugovorom, što znači kako se istupanje člana iz d.o.o. ne može urediti niti jednim drugim aktom niti jednog drugog organa d.o.o. Mogućnost korištenja prava na istupanje iz d.o.o. u društvenom ugovoru može biti predviđena za sve članove društva, ili samo za neke. Za brisanje ove odredbe iz društvenog ugovora potrebna je 3/4 većina, a u slučaju da je mogućnost istupanja iz d.o.o. u društvenom ugovoru predviđena samo za neke članove d.o.o., za tu većinu je potrebna suglasnost i tih članova d.o.o. za koje je u društvenom ugovoru ova mogućnost ustanovljena³.

2.1.1. Uvjeti istupanja

U praksi se postavlja pitanje moraju li u društvenom ugovoru biti taksativno navedeni razlozi za istupanje iz d.o.o., ili to nije potrebno.

¹ Nar. nov., br. 111/93, 34/99, 52/00-Odluka USRH, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11-Kazneni zakon, 152/11-pročišćeni tekst, 111/12, 68/13 i 110/15.

² Čl. 420. st. 1. Zakona.

³ Slakoper, Zvonimir, prof. dr. sc., "Komentar Zakona o trgovačkim društvima", str. 693., RRIIF, Zagreb 2004.

Mišljenja smo kako u društvenom ugovoru nije potrebno taksativno navoditi razloge (uvjete) za istupanje iz d.o.o.

Primjer – odredba društvenog ugovora o istupanju člana iz društva

“... Čl. _

Članovi mogu istupiti iz društva uz uvjete određene Zakonom o trgovačkim društvima.

Član koji istupa iz društva mora svoju volju za istupanjem iskazati vlastoručno potpisanim pisanom izjavom potvrđenom od strane javnog bilježnika koju dostavlja društvu poštom preporučeno s povratnicom, ili neposredno u društvo uz potvrdu društva o njenom preuzimanju”.

U tom slučaju, mišljenja smo, član d.o.o. u svojoj izjavi o istupanju upućenoj društvu nije uopće dužan navoditi razloge za istupanje, već jednostavno može iskoristiti pravo koje mu je dano u društvenom ugovoru.

S druge strane, u slučaju da su u društvenom ugovoru taksativno nabrojani uvjeti za istupanje iz d.o.o., mišljenja smo kako su članovi društva takvom stipulacijom odredbe u društvenom ugovoru izrazili svoju volju da zapravo ograniče mogućnost istupanja člana iz d.o.o. U slučaju takvog uređenja u društvenom ugovoru, mišljenja smo, član može istupiti iz d.o.o. temeljem društvenog ugovora samo ako su ispunjeni uvjeti koji su navedeni u društvenom ugovoru.

Primjer – odredba društvenog ugovora o istupanju člana iz društva

“... Čl. _

Članovi mogu istupiti iz društva iz sljedećih razloga:

- ako su članu društva drugi članovi, ili organ društva prouzročili štetu;
- ako je član društva onemogućen u ostvarivanju svojih članskih prava u društvu;
- ako su članu društva od strane drugih članova, ili organa društva, nametnute nesrazmjerne obveze;
- ako poslovni udjel člana prelazi na društvo;
- ako je vrijednost poslovnog udjela člana društva smanjena nakon povećanja temeljnog kapitala društva;
- ako je član društva teže obolio.

O istupanju iz društva iz gore navedenih razloga, član društva u pisanom obliku, uz dokazivanje razloga za istupanje, obavještava društvo vlastoručno potpisanim izjavom potvrđenom od strane javnog bilježnika.

Izjava člana iz stavka 2. dostavlja se upravi društva poštom preporučeno s povratnicom, ili neposredno u društvo uz potvrdu društva o njenom preuzimanju”.

U društvenom ugovoru se mogu navesti i drugi razlozi za istupanje člana iz d.o.o. Jasno, član d.o.o. mora dokazati postojanje razloga za istupanje navedenih u društvenom ugovoru.

2.1.2. Postupak istupanja

Iz razloga pravne sigurnosti te izbjegavanja potencijalno neželjenih situacija u vidu sudskih sporova, u društvenom ugovoru bi trebalo urediti i postupak istupanja člana iz d.o.o. U prvom redu potrebno je urediti način izjavljivanja volje člana koji želi istupiti iz d.o.o.

ističemo...

Volja člana za istupanjem iz d.o.o. može biti iskazana usmeno, ili pismeno, ali preporučamo da u društvenom ugovoru bude predviđeno da bude iskazana u pisanom obliku radi lakšeg dokazivanja.

U slučaju da je u društvenom ugovoru određeno izjavljivanje volje o istupanju iz d.o.o. u pisanom obliku, trebalo bi u društvenom ugovoru urediti i način dostave pisane izjave o istupanju. Također, bilo bi dobro u društvenom ugovoru odrediti kome se dostavlja izjava o istupanju iz d.o.o. Po logici stvari, obzirom da uprava zastupa društvo, preporučamo da se u društvenom ugovoru odredi da se izjava o istupanju iz d.o.o. dostavlja upravi društva.

U društvenom ugovoru bi bilo dobro urediti i način postupanja uprave nakon primitka izjave člana d.o.o. o istupanju.

2.1.3. Posljedice istupanja

Najvažnija posljedica istupanja člana iz d.o.o. je prestanak njegovog članstva u d.o.o.

ističemo...

Članstvo u društvu prestaje isplatom naknade članu koji je istupio iz d.o.o.

Pitanje isplate naknade može biti uređeno u društvenom ugovoru, ali i ne mora, jer proizlazi iz samog Zakona odnosno odredbe čl. 421. Zakona. Što se tiče visine naknade, ako članovi žele da ona bude drukčija od tržišne vrijednosti poslovnog udjela kako je određeno u čl. 421. Zakona, onda bi je svakako trebalo utvrditi u društvenom ugovoru.

Ipak, u društvenom ugovoru bi trebalo biti uređeno pitanje poslovnog udjela člana koji je istupio iz d.o.o. Potrebno je odrediti hoće li taj poslovni udjel pripasti društvu, svakom pojedinom članu razmjerno, samo nekom od članova, ili će se poslovni udjel povući (amortizirati)⁴.

2.2. Istupanje člana podnošenjem tužbe protiv društva

U slučaju da istupanje člana iz d.o.o. nije predviđeno u društvenom ugovoru, ili se član d.o.o. tim pravom iz društvenog ugovora ne želi koristiti, može neovisno o odredbama društvenog ugovora zahtijevati istupanje iz društva sukladno odredbi čl. 420. st. 2. Zakona⁵.

ističemo...

Naime, bez obzira na odredbu čl. 420. st. 1. Zakona⁶, član društva može tužbom kod suda zahtijevati istupanje iz društva ako za to postoje opravdani razlozi.

Opravdani razlozi za istupanje iz društva postoje naročito ako mu ostali članovi društva, ili neki od organa društva prouzroče štetu, ako je spriječen u ostvarenju svojih prava u društvu ili mu neki organ društva nameće nesrazmjerne obveze⁷.

⁴ Omazić, Ivica, “Istupanje člana iz društva s ograničenom odgovornošću”, str. 3., https://www.vtsrh.hr/uploads/Dokumenti/Savjetovanja/ISTUPANJE_IZ_D_O_O_.pdf

⁵ Ibid.

⁶ Vidjeti pod 2.1.

⁷ Čl. 420. st. 2. Zakona.

Sudska praksa – Odluka Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, br. PŽ-4019/98:

“... Neovisno o odredbama društvenog ugovora svaki član društva može tužbom kod suda zahtijevati istupanje iz društva ako za to postoje opravdani razlozi. Činjenica da je član spriječen u ostvarivanju svojih prava u društvu, jedan je od opravdanih razloga”.

Postojanje ovih razloga sud će u eventualnom sudskom postupku ocjenjivati ovisno o okolnostima slučaja. Član koji namjerava istupiti iz d.o.o. u tužbi se mora navesti i iznos naknade za poslovni udio te odrediti primjereni rok za njeno plaćanje članu koji istupa iz društva.

ističemo...

Usvoji li tužbeni zahtjev, sud mora odrediti iznos naknade tržišne vrijednosti tužiteljeva poslovnog udjela i naložiti da mu je društvo isplati u roku određenom u presudi.

Što se tiče određivanja primjerenog roka za plaćanje naknade članu koji istupa iz d.o.o., pri njegovom određivanju sud će voditi brigu o stanju društva i njegovim poslovnim potrebama. Mišljenja smo kako bi presuda suda u svakom slučaju imala deklaratorni, utvrđujući značaj. Treba istaknuti kako je Zakonom izriječno određeno da se član društva ne može unaprijed odreći prava iz čl. 420. st. 2. Zakona, da tužbom kod suda zahtijevati istupanje iz društva ako za to postoje opravdani razlozi⁸.

ističemo...

Ako društvo ne postupi po sudskoj presudi i ne isplati članu d.o.o. naknadu tržišne vrijednosti poslovnog udjela koju je odredio sud, član koji istupa iz d.o.o. može isplatu ove naknade ostvarivati u ovršnom postupku temeljem pravomoćne presude putem zahtjeva za izravnu naplatu⁹.

Pri tome treba voditi računa o tome kako bi član koji istupa iz d.o.o. morao imati i pravo na zatezne kamate od dana kada je društvo trebalo platiti naknadu. U tom slučaju članstvo u društvu članu koji zahtijeva istupanje iz d.o.o. prestaje isplatom naknade iz čl. 421. st. 2. Zakona¹⁰ i pripadajuće zatezne kamate.

2.3. Učinak istupanja

Određbe čl. 421. Zakona o učinku istupanja člana iz d.o.o. primjenjuju se i na isključenje člana iz d.o.o.

ističemo...

Istupanjem člana iz d.o.o. prestaje njegovo članstvo u društvu i sva prava koja iz toga proizlaze¹¹.

Znači, očitovanjem volje člana d.o.o. da istupi iz društva on stječe pravo na naknadu tržišne vrijednosti njegovog poslovnog udjela u trenutku očitovanja njegove volje za istupanjem.

Njegovo članstvo u d.o.o. prestaje isplatom naknade tržišne vrijednosti njegovog poslovnog udjela. U vezi s navedenim, postavlja

⁸ Čl. 420. st. 4. Zakona.

⁹ Vidjeti stručni članak autora Prelević, Božo, “Podnošenje zahtjeva za izravnu naplatu u ovršnom postupku”, RiPup br. 3/2018, str. 180.

¹⁰ Vidjeti pod 2.3.1.

¹¹ Čl. 421. st. 1. Zakona.

se pitanje pravnog položaja člana d.o.o. koji je očitovao volju za istupanjem. Naime, postavlja se pitanje uživa li on u međuvremenu od očitovanja volje za istupanjem iz d.o.o. do isplate naknade u visini tržišne vrijednosti njegovog poslovnog udjela sva prava koja proizlaze iz članstva u društvu, ili ne?

Mišljenja smo kako u nedostatku drukčije odredbe društvenog ugovora, član koji je dao izjavu da istupa iz d.o.o., uživa sva članska prava sve dok mu nije isplaćena naknada u visini tržišne vrijednosti njegovog poslovnog udjela. Međutim, isto tako smo mišljenja da bi u društvenom ugovoru bilo dopušteno utvrditi da od trenutka podnošenja zahtjeva za istupanjem iz d.o.o. do trenutka prestanka članstva u društvu, prava i obveze člana koji je podnio zahtjev za istupanjem miruju.

2.3.1. Pravo na naknadu tržišne vrijednosti poslovnog udjela

ističemo...

Član koji istupi iz društva ima pravo da mu se nadoknadi tržišna vrijednost njegovog poslovnog udjela kakva je bila u vrijeme istupanja¹².

Sudska praksa – Odluka VTSRH, br. PŽ-672/03:

“... Član koji istupi iz društva ima pravo da mu se nadoknadi tržišna vrijednost njegovog poslovnog udjela kakva je bila u vrijeme istupanja iz društva a ne u vrijeme osnivanja društva”.

ističemo...

Ako je ulog člana u društvo bio u stvarima, ili u pravima, on ima pravo da mu se uloženo vrati, ali ne prije nego što prođu tri mjeseca od istupanja, odnosno od isključenja iz društva.

Kod toga ne može tražiti naknadu štete za slučajno uništenje, oštećenje, ili smanjenje vrijednosti onoga što je uložio te ako je do toga došlo redovnom upotrebom.

ističemo...

U slučaju da društvo od člana traži nadoknadu pričinjene štete, ili član treba ispuniti neke druge obveze prema društvu, vrijednost uloga neće mu se nadoknaditi dok ne podmiri štetu niti ispuni te obveze.

Obzirom na mogućnost šikaniranja istupajućeg člana od strane društva podnošenjem neopravdanih tužbi za naknadu štete kako bi se izbjegla isplata naknade tržišne vrijednosti poslovnog udjela, mišljenja smo, bez obzira na gramatičku konstrukciju navedene odredbe čl. 421. st. 2. Zakona, kako bi društvo moglo uskratiti isplatu naknade istupajućem članu d.o.o. primjenom navedene zakonske odredbe samo ako je obveza člana na naknadu štete utvrđena pravomoćnom sudskom odlukom, ili drugom odgovarajućom odlukom (izvansudskom nagodbom, ili drugim sporazumom između člana i društva). Ako je društvo temeljem pravomoćne sudske odluke (ili navedenih sporazuma) steklo pravo na naknadu štete od istupaju-

¹² Čl. 421. st. 2. Zakona.

ćeg člana, mišljenja smo kako društvo može, pod uvjetima iz Zakona o obveznim odnosima¹³, izvršiti prijebaj sa potraživanjem istupajućeg člana prema društvu s osnove obveze isplate naknade tržišne vrijednosti poslovnog udjela.

Temeljem svega do sada navedenog, u nastavku dajemo primjer izjave o istupanju člana iz d.o.o.

Primjer – Izjava člana o istupanju iz društva

Diona Dionis
Mihovljanska 123
20000 Dubrovnik

ABEBE d.o.o. za trgovinu
Uprava društva
Obala 445
20000 Dubrovnik

Dubrovnik, 4. travanj 2018.

Predmet: izjava o istupanju člana društva

Poštovani,

temeljem rješenja Trgovačkog suda u Dubrovniku br. Tt-999/09 od 22. studenog 2009. upisan sam u sudski registar istog suda kao član trgovačkog društva ABEBE d.o.o. za trgovinu, OIB: 75757575757, Obala 445 iz Dubrovnika (u nastavku teksta: Društvo). Također, u Knjizi poslovnih udjela Društva upisan sam kao član Društva upisan sam pod rednim brojem 2, sa jednim poslovnim udjelom u visini od 10.000,00 (slovima: desetstisuća) kuna, koji predstavlja 20 posto glasova u društvu.

Ovim putem, temeljem čl. 23. Društvenog ugovora i čl. 420. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima dajem neopozivu izjavu o istupanju iz članstva u Društvu. Molim Društvo da mi sukladno čl. 421. st. 2. Zakona o trgovačkim društvima nadoknadi tržišnu vrijednost poslovnog udjela u iznosu od 20.000,00 (slovima: dvadeststisuća) kuna, koji iznos mi je ponuđen od strane jednog člana Društva za stjecanje mojeg poslovnog udjela u Društvu, pisanom ponudom od 27. ožujka 2018.

Dokaz: preslik ponude za stjecanje poslovnog udjela od 27. ožujka 2018. u prilogu

Molim da mi navedeni iznos od 20.000,00 (slovima: dvadeststisuća) kuna na ime naknade tržišne vrijednosti mojeg poslovnog udjela bude isplaćen najkasnije do 15. travnja 2018. na žiro-račun broj HR234560004324445417, koji se vodi kod Prve kreditne banke d.d. Dubrovnik.

S poštovanjem,
Diona Dionis

Prilog:

- 1) Preslik ponude za stjecanje poslovnog udjela od 27. ožujka 2018.

2.3.2. Prestanak članstva u društvu

ističemo...

Članstvo u društvu člana koji je istupio iz društva prestaje kada im se isplati naknada tržišne vrijednosti poslovnog udjela iz čl. 421. st. 2. Zakona¹⁴.

Sudska praksa – Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. Revt-161/03:

"... Članu koji je istupio iz društva s ograničenom odgovornošću članstvo u društvu prestaje kada mu se naknadi tržišna vrijednost njegovog poslovnog udjela u društvu. Pravno shvaćanje sudova da pravne posljedice istupanja iz društva nastupaju tek kada svojstvo člana društva bude brisano u trgovačkom registru u suprotnosti je sa odredbom čl. 421. st. 3. Zakona, jer je tom odredbom propisano da članstvo u društvu člana prestaje kada mu se naknadi tržišna vrijednost njegovog poslovnog udjela u smislu čl. 421. st. 2. Zakona".

2.4. Istupanje člana i promjena tvrtke

Sukladno čl. 17. st. 1. Zakona, trgovačko društvo nastavlja poslovati bez promjene tvrtke unatoč istupanju nekih članova iz društva, ili pristupanju novih članova u društvo. Ova se odredba primjenjuje na sve oblike trgovačkih društava. U slučaju istupa iz društva člana društva čije je ime sadržano u tvrtki, trgovačko društvo može nastaviti poslovati pod istom tvrtkom, ako za to dade pristanak taj član društva.

2.5. Prekršaji

Zakonom je određeno kako prekršaj čini pravna osoba ako ne prijavljuje istupanje člana iz društva¹⁵.

ističemo...

Za ovaj prekršaj može se izreći novčana kazna najviše do iznosa od 50.000,00 kuna.

Za prekršaj će se kazniti član društva, član uprave odnosno izvršni direktor, ili član nadzornog, odnosno upravnog odbora, ili likvidator koji je po odredbama Zakona ili društvenog ugovora trgovačkog društva odgovorna osoba u društvu u vezi navedene radnje iz čl. 630. st. 1. Zakona učinjene kao prekršaj novčanom kaznom do iznosa od 7.000,00 kuna a ako je učinjena teža povreda propisa radi stjecanja protupravne imovinske koristi novčanom kaznom do iznosa od 50.000,00 kuna¹⁶. Navedena odredba primjenjuje se na i na druge oblike trgovačkih društava.

3. Zaključak

Kada se radi o istupanju člana iz d.o.o., Zakon sadrži relativno šture odredbe. Bitno je istaknuti kako u osnovi postoje dva načina istupanja člana iz društva. Temeljem društvenog ugovora, ako je mogućnost istupanja uopće predviđena u društvenom ugovoru, ili putem tužbe nadležnom trgovačkom sudu. Društvenim ugovorom mogu biti taksativno predviđeni slučajevi kada je moguće da član istupi iz društva.

¹⁴ Čl. 421. st. 3. Zakona.

¹⁵ Čl. 630. st. 1. t. 7. Zakona.

¹⁶ Čl. 630. st. 2. Zakona.

¹³ Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11-Zakon o rokovima ispunjenja novčanih obveza i 78/15.

